

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра публічного управління та землеустрою

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ»

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ ТА ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГА

Викладач	Кравченко Тетяна Анатоліївна
Контактний тел.	+38(097) 540-33-33
E-mail:	tatyana_kravchenko@ukr.net
Сторінка курсу на сайті підтримки навчальних програм КПУ	http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/course/view.php?id=4884
Консультації	<i>Очні консультації:</i> за графіком консультацій, а. 319, головний корпус КПУ <i>Консультації off-line:</i> шляхом повідомлення на сторінці навчальної дисципліни сайту підтримки навчальних програм КПУ http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/message/index.php

АНОТАЦІЯ

Актуальність дисципліни обумовлена тим що органи публічної влади та органи місцевого самоврядування беруть участь у розробці і реалізації стратегій та програм, зокрема за участю громадськості, проте не використовують єдину методологію і підходи до управління, що згубно відображається на ефективності й результатах. Запорукою успішності соціально-економічного розвитку регіонів та міст стає ефективне використання бюджетних, донорських та інвестиційних коштів, які можуть надаватися під чітко визначені перспективні напрями цього розвитку. Отже, прискорення розвитку регіонів та міст України у післявоєнне відновлення залежить від якості підготовки проєктів, які можуть бути профінансовані з відповідних бюджетів та фондів, а також від наявності висококваліфікованих фахівців з управління проєктами та програмами в органах публічної влади.

Дисципліна «Управління проєктами» є дисципліною циклу професійної підготовки для студентів, які навчаються за освітньою програмою «Геодезія та землеустрій» у галузі знань 19 Архітектура та будівництво, спеціальності 193 Геодезія та землеустрій.

Дисципліна спрямована на формування у студентів теоретичних знань та оволодіння методами, техніками та інструментами управління проєктами. У межах цього курсу здобувачі продовжують формувати інтегральну та спеціальні (фахові) компетентності, особисті та професійні уміння і навички, а саме: організаційно-економічні передумови розробки проєктної документації, особливості управління новими проєктами та їх розподілом, маркетинговий підхід до планування та залучення нових проєктів, основні форми та види проєктного управління, нормування ресурсів і нормування праці під час управління проєктами, корпоративну культуру як інструмент підвищення ефективності управління проєктами.

Вивчення дисципліни «Управління проектами» формує у майбутніх публічних управлінців уміння та навички управлінської діяльності, що базується на новітніх управлінських технологіях і застосовується органами муніципального управління та іншими організаціями місцевого самоврядування на основі ефективного використання ресурсного потенціалу територіальної громади, для вирішення проблем забезпечення економічного та соціального розвитку громад.

Освітній процес з дисципліни здійснюється за такими формами: навчальні заняття; самостійна робота; контрольні заходи. Видами навчальних занять, згідно з навчальним планом, є: лекції (традиційні, проблемні) із застосуванням презентацій, семінари, пояснення.

Лекції забезпечують здобувачів вищої освіти науково-практичними матеріалами з основ, теорії, стандартів і практики управління проектами, із загальних питань управління проектами, технології складання та реалізації проектів, презентації проектів, що є основою для самостійного навчання здобувачів вищої освіти.

На семінарських заняттях формуються навички критичного мислення, здатність логічно, аргументовано висловлювати власні погляди з певного питання, активізації пізнавальної діяльності здобувачів за рахунок асоціації їх власного досвіду з предметом навчання сприяють завдання для самостійної роботи, виконання яких надає здобувачам вищої освіти можливість застосовувати теоретичні знання на практиці.

Самостійне навчання реалізується також у підготовці до семінарських занять, у виконанні індивідуальних творчих завдань, у роботі з підготовки мультимедійних презентацій, що будуть проаналізовані, обговорені та оцінені в академічних групах. Самостійна робота проводиться під час аудиторних занять та в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача шляхом самостійного опрацювання лекційного матеріалу, виконання індивідуальних завдань з кожного модуля курсу. Повний курс лекційного матеріалу та методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань розміщено на сторінках дисципліни сайту підтримки навчальних програм університету.

Під час підготовки до занять здобувачі вищої освіти розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу наукової літератури та матеріалів інформаційних ресурсів, синтезу та аналітичного мислення.

Консультації призначені для роз'яснення студентам теоретичних або практичних питань під час очних та зустрічей в он-лайні з викладачем та шляхом повідомлення на сторінці навчальної дисципліни сайту підтримки навчальних програм.

Засвоєння навчального матеріалу перевіряється за допомогою поточного контролю, який здійснюється на семінарських заняттях у формі усних відповідей та самостійних робіт, перевірки виконання індивідуальних завдань. Для визначення результатів модульного та підсумкового контролю використовується система накопичення балів, яка стимулює систематичну роботу студента протягом семестру.

Підсумковий контроль здійснюється за результатами екзамену.

ФОРМАТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Всього кредитів	Всього годин	Аудиторних годин	У тому числі		
			Лекції	Семінарські	Сам. робота
<i>Денна форма</i>					
5	150	56	16	40	94
<i>Заочна форма</i>					
5	150	26	12	14	124

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний рік	Курс (рік навчання)	Семестр	Обов'язкові компоненти
2024/2025	1	2	Цикл професійної підготовки

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни

Формування у студентів умінь та навичок управлінської діяльності, щодо формування та реалізації успішних проєктних рішень на основі застосування інструментарію розробки та реалізації універсальних проєктів, оволодіння методичними підходами щодо аналізу обґрунтування ефективних управлінських рішень з управління проєктами в умовах невизначеності, а також набуття навичок адаптації й впровадження проєктних рішень в практичну діяльність.

Завдання навчальної дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є теоретична і практична підготовка магістра, яка є складовою частиною його професійної компетентності:

- освоєння теоретичних основ формування і реалізації проєктів, вивчення особливостей забезпечення життєздатності циклу проєктів в умовах внутрішньої і зовнішньої конкуренції;

- оволодіння знаннями щодо особливостей ініціювання, розробки та реалізації проєктів, їх зв'язку зі стратегічними та програмними документами, життєвого циклу проєкту та визначення потреб-вимог зацікавлених сторін з урахуванням ризиків та обмежень проєкту, проєктного аналізу та його застосування для проєктів в публічній сфері, визначення основних видів діяльності за проєктом та їх співвідношення із цілями проєкту, видів результатів проєкту та забезпечення сталості проєкту, забезпечення міжсекторальної взаємодії на всіх стадіях життєвого циклу проєкту та врахування інтересів різних груп зацікавлених сторін, презентації результатів проєкту;

- опанувати ключові компетентності з управління проєктами, зокрема управлінням термінами, вартістю і якістю проєкту, а також людськими ресурсами і комунікаціями проєкту тощо;

- формування практичних навичок визначення мети проєкту та зацікавлених сторін, аналізу потреб як вимоги до проєкту, пошуку оптимальних рішень, які забезпечать очікуваний результат, планування етапів реалізації проєкту, визначення основних видів діяльності за проєктом, необхідних ресурсів, ризиків та факторів забезпечення сталості результатів проєкту, розробки та презентації концепції проєкту зацікавленим сторонам.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Управління проєктами» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні засади управління проєктами, беручи до уваги юридичні, фінансові, економічні і техніко-технологічні вимоги та можливості;

- підходи до типологізації проєктів, сутність, характерні ознаки та фактори, що зумовлюють специфіку проєктів;

- етапи та інструменти проєктного циклу, методичні основи планування проєктів;

- основні підходи до формування команди проєкту, стадії розвитку команди та методи командної роботи;

- процеси управління комунікаціями проєкту, складові інформаційної безпеки комунікаційного процесу проєкту;

- поняття ризику та невизначеності, види ризиків, що виникають на різних стадіях життєвого циклу проєкту;

- класифікацію донорів, характеристики грантових конкурсів, інформаційні джерела грантрайтингу, структуру та особливості підготовки проєктної заявки на грантові конкурси;

- процеси і інструменти управління різними функціональними областями проєкту;

- основні інструменти контролінгу проєкту.

вміти:

- використовувати проєктні технології;
- аналізувати та оцінювати потреби зацікавлених сторін проєкту, складати реєстр зацікавлених сторін;
- опрацьовувати ідеї проєкту, формулювати цілі проєкту на основі побудови «дерева цілей», визначати стратегію проєкту;
- формувати очікувані результати проєкту з урахуванням вимог сталості та інноваційності проєкту, розробляти концепцію проєкту;
- розробляти логіко-структурну матрицю при розробці та реалізації проєктів;
- використовувати основні інструменти проєктного менеджменту для структуризації проєкту, складати план реалізації проєкту;
- організовувати взаємодію учасників проєкту, розвивати команду проєкту;
- забезпечувати якість продукту проєкту та процесу управління проєктом;
- розробляти комунікаційний план проєкту, управляти очікуваннями зацікавлених сторін у проєкті, складати звіти про результати діяльності;
- забезпечувати міжсекторальну взаємодію на всіх етапах життєвого циклу проєкту;
- оцінювати ризики проєкту на основі матриці аналізу ризиків та розробляти механізми зниження та протидії ризикам;
- готувати та подавати проєктні заявки на грантові конкурси, оформлювати додатки;
- забезпечувати сталість проєкту на основі матриці оцінки сталості проєкту, презентувати та адвокатувати результати проєкту;
- адаптувати прогресивний зарубіжний досвід проєктного менеджменту в практику управлінської діяльності в публічній сфері України.

Відповідно до Освітньо-професійної програми у галузі знань 19 Архітектура та будівництво, спеціальності 193 Геодезія та землеустрій, освітньої програми «Геодезія та землеустрій» у галузі знань, затвердженої Вченою Радою КПУ 30 серпня 2023 р. протокол № 1, введеної в дію наказом ректора КПУ 31.08.2023 р. № 58, вивчення дисципліни «Управління проєктами» сприяє формуванню **компетентностей та програмних результатів навчання:**

Загальні компетентності

ЗК 3. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

Спеціальні (фахові) компетенції

СК 6. Здатність розробляти і реалізовувати проєкти у сфері геодезії та землеустрою, а також дотичних до неї міждисциплінарних напрямів із урахуванням технічних, економічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.

Програмні результати навчання

РН 1. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері геодезії та землеустрою, достатні для проведення досліджень і здійснення інновацій.

РН 3. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.

РН 4. Будувати і досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі об'єктів і процесів, застосовувати їх для створення інновацій у сфері геодезії та землеустрою.

РН 5. Створювати та розвивати інфраструктури геопросторових даних, опрацьовувати та оприлюднювати геопросторові дані та метадані, що стосуються геодезії та землеустрою.

РН 8. Розробляти і керувати проєктами з урахуванням технологічних умов та вимог щодо управління виробництвом у сфері геодезії та землеустрою та з дотичних міждисциплінарних напрямів, з урахуванням економічних, соціальних, екологічних і

правових аспектів; готувати технічні завдання, заявки на фінансування проєктів, здійснювати планування робіт, планувати ресурси і керувати ними.

РН 9. Розробляти і впроваджувати заходи з оперативного та перспективного управління, прогнозування і планування геодезичного, картографічного та землевпорядного виробництва з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

РН 10. Захищати інтелектуальну власність, комерціалізувати результати науково-дослідної, винахідницької та проєктної діяльності.

РН 13. Виконувати обстеження, випробування, діагностику, моніторинг об'єктів геодезії та землеустрою, розробляти заходи з охорони земель та оцінювати їх наслідки.

ПЛАН КУРСУ

Назва тем	Лекц.	Сем.	Завдання для самостійної роботи
	<u>Денна</u> Заочна	<u>Денна</u> Заочна	
Тема 1. Концептуальні основи управління проектами	<u>2</u> 2	<u>6</u> 2	Рівні реалізації проектної діяльності. Складові успішної проектної діяльності в публічній сфері. Особливості проектування в публічному управлінні. Підходи до типологізації проектів у публічній сфері. Програми і проекти як інструментарій реалізації стратегії розвитку громад і територій.
Тема 2. Планування проекту як складова управління проектами	<u>2</u> 2	<u>6</u> 2	Основні та допоміжні процеси планування проекту. Структурні розділи плану проекту. Характеристика ієрархічної структури робіт, організаційної структури проекту, матриці відповідальності. Інструменти планування проекту в часі (плани-графіки робіт). Визначення та основні методи сіткового планування (CPM, PERT, GERT, CSM). Визначення календарного планування. Типи календарних планів.
Тема 3. Управління ресурсним забезпеченням проекту.	<u>2</u> 2	<u>6</u> 2	Особливості планування людських ресурсів проекту. Матеріально-технічна підготовка проекту. Фінансове планування за проектом. Порядок планування витрат за проектом. Розробка бюджету проекту. Процеси управління вартістю проекту. Ресурсне планування проекту. Планування витрат по проекту. <u>Методи розрахунку вартості проекту.</u>
Тема 4. Управління проектним циклом	<u>2</u> 2	<u>6</u> 2	Визначення життєвого циклу проекту. Зміст концептуальної фази проекту. Критерії інноваційності проекту. Поняття, види та алгоритм проектного аналізу. Очікувані результати проекту. Характеристика фаз проектного циклу згідно методики, рекомендованої Європейською Комісією. Інструменти проектного циклу. Характеристика фази аналізу логіко-структурного підходу (учасники, проблеми, цілей, стратегії). Характеристика фази планування логіко-структурного підходу (логічна структуризація проекту, планування діяльності, планування ресурсів). Логіко-структурна матриця та її роль на кожному етапі проектного циклу.
Тема 5. Управління комунікаціями та інформаційним забезпеченням проекту	<u>2</u> Сам. робота	<u>4</u> Сам. робота	Роль стейкхолдерів у проекті загалом та їхнє місце у комунікації проекту зокрема. Поняття інформаційної безпеки та її роль в організації комунікаційного процесу в рамках проекту. Типові помилки спілкування проектного менеджера з проектною командою. Міжсекторальна взаємодія на всіх етапах життєвого циклу проекту.
Тема 6. Управління командою і комунікаціями проекту	<u>2</u> 2	<u>4</u> 2	Стадії розвитку команди. Методи командної роботи. Інструменти розвитку команди. Розвиток навичок міжособистісного спілкування в команді. Навчання членів команди прийняттю обґрунтованих рішень в проблемних ситуаціях. Розвиток основних правил поведінки учасників в конфліктних ситуаціях.
Тема 7. Управління ризиками в проектах	<u>2</u> Сам. робота	<u>4</u> 2	Невизначеність та ризики проекту. Причини виникнення проектних ризиків. Характеристика зовнішніх та внутрішніх ризиків проекту. Послідовність виконання робіт з аналізу ризиків. Сутність кількісного та якісного аналізу ризиків проекту.
Тема 8. Управління процесами виконання проектів.	<u>2</u> 2	<u>4</u> 2	Звітність у системі контролю: завдання, принципи побудови, форма подання. Вимірювання та аналіз показників виконання проекту. Інформація, необхідна для звіту по виконанню проекту. Оцінювання ходу виконання проекту на основі методи скоригованого бюджету. Обчислення скоригованого бюджету, коефіцієнтів по затратах та часу. Основні роботи на етапі завершення проекту. Передача продукту проекту замовнику/споживачу. Зміст та призначення заключного внутрішнього звіту. Розпуск проектної команди.
Всього:	<u>16</u> 12	<u>40</u> 14	

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Управління проєктами» використовуються наступні види контролю:

1. Поточний контроль – здійснюється протягом семестру шляхом опитування на семінарських заняттях, перевірки виконання практичних робіт, індивідуальних домашніх завдань. За змістом він включає перевірку ступеню засвоєння студентом навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та семінарського заняття, уміння самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислювати зміст теми, уміння публічно та письмово представити певний матеріал, а також виконання завдань самостійної роботи.

2. Підсумковий контроль – здійснюється у формі екзамену відповідно до графіка освітнього процесу.

Для оцінювання студентів використовується система накопичування балів. Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в КПУ» підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Бали нараховуються за виконання завдань аудиторної роботи, домашніх завдань до практичних занять, аудиторних самостійних робіт, індивідуальних домашніх завдань.

Результати поточного контролю здобувачів вищої освіти є складовими елементами підсумкової оцінки з дисципліни.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Контрольний захід	Бали
Змістовий модуль №1	20
Змістовий модуль №2	20
Змістовий модуль №3	20
Змістовий модуль №4	20
Екзамен	20
Разом	100

Шкала оцінювання: 100-бальна, національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Блага Н.В. Управління проектами : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с. блага управління проектами.pdf (lvduvs.edu.ua)
2. Приймак В.М. Управління проектами. Збірник кейсів [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В.М. Приймак. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2021. 268 с.
3. Зачко О.Б., Івануса А.І., Кобилкін Д.С. Управління проектами: теорія, практика, інформаційні технології. Львів: ЛДУ БЖД, 2019. 173 с. Книга УП.pdf (ldubgd.edu.ua)
4. Яковенко О.І. Управління проектами та ризиками : Навчальний посібник / О.І. Яковенко. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 196 с. ЯКОВЕНКО управління проектами та ризиками.pdf (idgu.edu.ua)
5. Керівництво з управління проектами розвитку : інтерактивний навчальний посібник / колектив авторів; за заг. ред. І.Є. Цепенди, С.О. Кропельницької. ІваноФранківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 352 с. РМ_AgentyZminPNU_Book-1-стиснуто.pdf
6. Ворона П.В. Запровадження проектного менеджменту в Україні (регіональний досвід). Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: монографія / кол. авторів; за заг. ред. М. Плюща. К. : Рідна мова, 2016. 630 с.
7. Управління проектами : навч. посіб. / Т.В. Маматова, В.М. Молоканова, І.А. Чикаренко, О.О. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 128 с.

Додаткова література

1. Управління інноваційними проектами: навч. посібник / Уклад.: Н.Н. Пойда-Носик, І.І. Черленяк. Ужгород: вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 360 с.
2. Микитюк П.П. Управління проектами: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 270 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/10058>
3. Логіко-структурний підхід у підготовці проектної заявки: практ. посіб. URL: https://loda.gov.ua/upload/users_files/23/upload/PidruchnYk.pdf
4. Рач В.А., Россошанська О.В., Медведєва О.М. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. / за ред. В.А. Рача. К.: К.І.С., 2010. 276 с.
5. Навчальний дистанційний курс «Проектний менеджмент (управління проектами)». 2020. 82 с. URL: <https://eduhub.in.ua/files/160337597490610.pdf>
6. Ноздріна Л. В. Управління проектами: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 432 с.
7. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері: методичні рекомендації для органів влади та недержавних організацій / За заг. ред. О.В. Кулініча. Х.: Золоті сторінки, 2017. 148 с.
8. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: Європейський вимір для України. Практичний посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К.: Софія-А, 2012. 80 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
2. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України <http://www.kmu.gov.ua/ua>
4. Національне агентство України з питань державної служби. <http://nads.gov.ua/>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. <http://www.niss.gov.ua>

Закони України та інші нормативно-правові акти

1. Деякі питання державного фонду регіонального розвитку : Постанова КМУ від 18.03.2015 р. №196. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF#Text>

2. Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку : Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 15.06.2021 р. № 150. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0931-21#Text>

3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова КМУ від 05.08.2020 р. № 695. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

4. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова КМУ від 18 липня 2023 р. № 731. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#Text>

5. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них : Постанова КМУ від 14 жовтня 2022 р. № 1159. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-%D0%BF#Text>

6. Про затвердження Порядку та умов надання Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку розвитку об'єднаних територіальних громад : Постанова КМУ від 16.03.2016 р. № 200. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2016-%D0%BF#n11>

7. Про затвердження форми проектної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проект, для розроблення якого може надаватися державна підтримка, Порядку розроблення та форми інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19.06.2012 р. № 724. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-12#Text>

8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.